Требуємо вільного українського слова на вільній американській землі

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

Адреса Редакції і Адміністрації: 'Svoboda', 81-83 Grand St., Jersey City, N. J. Тел.: HEnderson 4-0237 УНС: HEnderson 5-8740

РІК LXII. Ч. 118. ДЖЕРЗІ СИТІ І НЮ ЙОРК, СЕРЕДА, 22-го ЧЕРВНЯ 1955. П'ЯТЬ ЦЕНТІВ—FIVE CENTS JERSEY CITY and NEW YORK, WEDNESDAY, JUNE 22, 1955. No. 118. VOL. LXII.

СЕНАТ ПРОТИ РЕДУКЦІЇ ЗБРОЙНИХ СИЛ ЗДА

Вашингдон. — Бій в справі редукції збройних сил ЗДА, зокрема в справі зменшення корпусу морської піхоти закінчився в Сенаті перемогою демократів, з якими голосували разом теж і три республіканські сенатори. Сенат прийняв військовий бюджет у висоті 31,882, 915.726 долярів і відкинув пропозицію президента Айзенгавера зредукувати корпус морської піхоти з 215.000 до 193.000 вояків. Сенат ухвалив видати на розбудову збройних сил ЗДА 394.709.726 долярів більше, як це ухвалила Палата Репрезентантів на фіскальний рік, що починається з днем 1 липня ц. р. і 3,082.845.240 долярів більше, як це було ухвалено на фіскальний рік 1954/55. До запропонованого урядом і прийнятого Палатою Репрезентантів бюджету додано зокрема 356.000.000 долярів на продукцію бомбардувальників B-52. Крім того додано ще 380 мільйонів долярів на розбудову інших ділянок летунства. Над справою вдержання корпусу морської піхоти в його дотеперішній силі відбулося окреме голосування, в якому за цим вдержанням і за асигнуванням додаткових 46 мільйонів долярів на корпус морської піхоти голосувало 40 сенаторів (37 демократів і три республіканці) і проти 39 (37 республіканців і 2 демократи). Демократи хотіли ухваленням додаткових сум у бюджеті спинити теж пропоновану президентом Айзенгавером редукцію армії і фльоти, щоб таким чином збільшити на 5.000 людей вояків летунські збройні сили. Але з огляду на брак відповідних фондів, акцію в цьому напрямку демократичні сенатори занехали. Ухвалені Палатою Репрезентантів і Сенатом законопроєкти в справі військового бюджету будуть мусіти бути узгіднені і зведені до одного законопроєкту.

Винсон вносить компромісовий законопроєкт в справі збільшення резерв

Вашингтон. — Голова Комісії Збройних Сил в Палаті Репрезентантів конґресмен Карл Винсон вніс компромісовий законопроєкт в справі збільшення військових резерв. В цьому законопроєкті залишено ті пункти, які могли б свідчити про зненавиджений примусовий загальний вишкіл, а також викинено з нього поправку про дисеґреґацію в відділах військових резерв, і тому є вигляди, що він буде прийнятий Палатою Репрезентантів. Немає в цьому проєкті і того пункту, який передбачав поруч дворічної служби в війську, ще й 6-місячну службу в Крайовій Ґвардії, а після цього ці ґвардисти мали б переходити додатковий вишкіл, належачи впродовж дев'ятьох років до резерви. Законопроєкт Винсона домагається, щоб кожний вояк після відбуття військової служби ще деякий час служив у резерві, відбуваючи кожного тижня вправи та беручи участь у літніх вправах в військових таборах. Ці резервісти могли б відбувати вправи в військових частинах або в частинах Крайової Ґвардії. Винсон не узгіднював свого проєкту з представниками уряду, але він надіється, що президент погодиться на його законопроєкт, який передбачає збільшення військових резерв країни.

Президент хвалить атомове порозуміння з Англією і Канадою

Вашингтон. — Президент Айзенгавер вислав листа до голови Спільної Конґресової Комісії Атомової Енерґії, сенатора Клінтона П. Андерсона, в якому заявив, що порозуміння між ЗДА, Англією та Канадою в справі виміни інформацій про атомову зброю, „в великій мірі причиниться до спільних оборонних зусиль" цих країн. А ці оборонні зусилля, писав президент, мають „істотне значення для спільної волі". Текст цього військового договору аж тепер оголошено, оголошено також текст порозуміння про виміну інформацій між ЗДА, Англією, Канадою і Бельгією в справі використання атомової енерґії для мирних цілей. Важливе є порозуміння з Бельгією, згідно з яким ЗДА і Англія мають виключне право купувати всю дуже вартісну уранову руду, яка находиться в Бельг. Конго.

Айзенгавер промовляв як майбутній кандидат на президента

Сан Франсіско, — Президент промовляв до республіканських політиків як майбутній кандидат на президента в 1956 році. Таке „ясне враження" мали ті, що чули промову Айзенгавера, хоч президент не заявив, що він погоджується бути республіканським кандидатом на президента при найближчих виборах. Президент розмовляв з республікансськими місцевими політиками на окремому сніданку, влаштованому на його честь. Після повороту до Вашинґтону президент в середу, 22 червня, від'їде до північно-східніх стейтів Вермонту, Ню Гемшір і Мейн, які звичайно голосують в більшості на республіканців. В цих стейтах президент буде до кінця тижня і виголосить там кілька промов, а під час кінця тижня ловитиме пструги.

В АМЕРИЦІ

● **Конгресмен Волтер** вніс законопроєкт, згідно з яким до ЗДА могли б прибути родини еспанських вівчарів, які минулого року були допущені до цієї країни для підтримки вівчарства в ЗДА. Волдер каже, що досі вони залишили в Еспанії 87 жінок і дітей.

● **Команда фльоти** повідомляє, що перший у світі атомовий підводний човен „Навтілюс" закінчив свої 6-тижневі вправи, проїхавши 1,400 миль під водою. Досі „Навтілюс" зробив 180 успішних занурень і проплив під водою 10,000 миль.

● **У зв'язку з побудовою** водного шляху на ріці св. Лаврентія в Канаді, треба буде виселити ціле село, в якому живе 1,100 мешканців. Деякі доми цього села перенесуть на нові місця, а решту розберуть, заплативши відшкодування їх власникам.

● **Загально думають**, що збройні сили в Бразилії не зможуть залишатися далі пасивним спостерігачем політичних „маневрів" у державі і зроблять державний переворот. Цей переворот передбачається після Евхаристійного Конгресу, який має відбутися між 14 і 24 липня цього року.

● **Віце-президент Ричард М. Ніксон** заявив на конвенції Федерації Молодих Республіканців у Дитройті, що спір автомобільних робітників за ґарантовані річні платні можна було з успіхом залагодити тільки тому, що в країні „існує небачений досі добробут", до якого спричинився уряд президента Айзенгавера. Гаслом у найближчих виборах буде: „Що ми хочемо: продовжувати господарську політику Айзенгавера, чи вернутися до політики Трумана?"

● **Генеральний прокуратор** Герберт Бравнелл заявив, що ЗДА стараються знайти відповідну систему, яка забезпечувала б мир між державами Ізраїлем та сусідніми арабськими державами, бо це вийшло б на користь цієї країни і всього вільного світу.

УКК ВЕДЕ АКЦІЮ В САН ФРАНСІСКО І ПРИГОТОВЛЯЄ ВИСТУП В ЖЕНЕВІ

ПРЕЗИДЕНТ УКК Д. ГАЛИЧИН ПОІНФОРМУВАВ У.А.ВЕТЕРАНІВ ПРО НОВІ ЗАХОДИ УКК НА МІЖНАРОДНОМУ ТЕРЕНІ В УКРАЇНСЬКІЙ СПРАВІ

Союзівка, Керґонксон, Н. Й. Хоч від останнього Конгресу УКК минуло тільки два тижні, новообраний на цьому конґресі Український Конґресовий Комітет уже почав відповідну акцію, щоб використати актуальні міжнародні зібрання для української визвольної справи — інформував новообраний президент УКК, п. Д. Галичин, учасників конвенції Українських Американських Ветеранів, що відбулася з кінцем минулого тижня на цій вакаційній оселі УНСоюзу в Кетскильських горах. П. Д. Галичин, промовляючи на бенкеті та передаючи ветеранам привіт від УКК, гаряче рекомендував їм підтримувати цю центральну американсько-українську репрезентацію, що ветерани й записали в окремій конвенційній резолюції, закликаючи теж і свої пости до відповідної моральної і матеріяльної підтримки УКК. З інформацій п. Галичина виходить, що в зв'язку з відзначуванням у Сан Франсіско у тижні від 20 до 26 червня ц. р. десятиліття Об'єднаних Націй, Український Конґресовий Комітет Америки отримав від чотирьох американських організацій запрошення взяти (як не-урядова організація) участь у „Тижні Святкових Акцій, „що його з цієї нагоди влаштовують в Сан Франсіско ці організації. Централя Українського Конґресового Комітету Америки прийняла це запрошення, зорганізувала спеціяльну делеґацію й про її повновласну участь повідомила запрошуючі організації. У цій делеґації УКК є відпоручники Відділів УКК з Сан Франсіско й Лос Анджелес, Каліфорнія.

Спеціяльна Делеґація отримала інструкції, які устійнюють її завдання й функції в цьому „Тижні Святкових Акцій", а саме: влаштування пресової конференції, інформування про участь в Об'єднаних Націях України, про теперішню ситуацію в Україні, поширення відповідної англомовної літератури про Україну й українську справу, передавання пресових комунікатів і т. д. Делеґація має своє бюро. Від Централі отримала потрібну кількість літератури. З уваги на важливість цього зібрання у Сан Франсіско, участь Спеціяльної Делеґації УККА має поважне значення для української справи. Спеціяльна Делеґація вже виготовила кілька пресових комунікатів для місцевої преси, пресових аґенцій і кореспондентів у Сан Франсіско, між ними такі, як: „Десять років тому й нині", „Немає тут тих, котрі повинні бути" й „Ми казали, що так буде". Чергові пресові комунікати Делеґації будуть виготовлені в процесі її акції в Сан Франсіско впродовж тижня.

П. Д. Галичин рівночасно поінформував про вже пороблені і далі продовжувані заходи для відповідного інформаційного виступу представників УКК під час „зустрічі на вершинах", себто конференції голів урядів 4-ох великодержав, що має початися 18-го липня в Женеві.

Проф. Тарас Лукач очолює Делеґацію УКК в Сан Франсіско

Сан Франсіско, 20-го червня. (Телефоном). — Зорганізована старанням централі УКК українська Спеціяльна Делеґація для інформаційної акції під час ювілейної сесії ОН уконституувалася в той спосіб, що її головою став проф. Тарас Лукач, пані Наталія Савицька-Маланчук — секретаркою, а п. Семен Старів — керівником. Членами Делеґації є ще пп. Богдан Морозовський, Теодор Дучинський та Евстахія Жизномирська.

Республіканці проти поліпшення старечих пенсій

Вашинґтон. — Дев'ять республіканських конґресменів, членів Комісії Способів і Метод в Палаті Репрезентантів, вислали листа до голови цієї Комісії конґресмена Дж. Купера, в якому заявляють, що здійснення демократичних пропозицій в справі поліпшення старечех пенсій спричинило б 24-відсоткове збільшення вплат на соціяльне забезпечення. Демократичний плян підтримують провідник демократів в Палаті Репрезентантів спікер Сем Рейберн та демократичний провідник в Сенаті сенатор Линдон Б. Джансон. Згідно з цим пляном мали б в соціяльному забезпеченні зайти такі зміни: 1. Нездібні до праці роненням 65 року життя, як це ти старечі пенсії перед осягненнвям 65 року життя, як це є тепер. 2. Жінки мали б діставати старечі пенсії в 62-му або 63-му році життя. 3. Діти нездібних до праці робітників мали б діставати платні навіть після 18 року життяц Республіканські члени комісії заявляють, що на демократичний плян можна було б погодитися лише після того, коли будуть підвищені вкладки на соціяльне забезпечення.

Річні Збори УВАН у ЗДА

В суботу 18 червня відбулись річні збори УВАН у ЗДА. Президент Академії, професор М. Ветухів зробив доповідь про її діяльність за останній рік, відзначивши, як найбільше досягнення, видання „Святої Софії у Києві", а також видання цінних книжок мистецької і мемуарної літератури, що почалось у звітовому році. За рік відбулось 84 наукові конференції, в яких, крім українських учених, брали участь американські, польські, жидівські, чеські і російські вчені. На зборах був присутній президент УНР в азилі, д-р С. Витвицький, який у своєму виступі відзначив значення праціУВАН, що набуває особливої ваги тепер, коли у міжнародних справах де-далі більшу ролю відограє інтелектуальний рівень суспільства. Члени УВАН і фундації, які виступали в дискусіях, закликали до поглиблення праці серед української спільноти в Америці для збільшення допомоги УВАН в розгорненні її роботи і винайдення організаційних форм для нього. О. Повстенко прочитав доповідь „Синтеза українсько-візантійського мистецтва в катедрі Святої Софії у Києві".

ЩЕ ПРО ПОСВЯЧЕННЯ ОСЕЛІ СУМА

В доповненні до вчорашнього повідомлення про посвячення і відкриття вакаційно-виховної оселі СУМА в Спрінґ Ґлен біля містечка Еленвил у стейті Ню Йорк додатково інформують, що оселю посвячувало два священики: о. Іван Кульчицький з УАПЦ з Ню Йорку посвятив половину площі і частину будинків у суботу, 18-го червня, відправивши раніше Службу Божу в православному обряді, а в неділю, 19-го червня, капелян о. Іван Мельничук відправи Службу Божу в католицькому обряді та посвятив другу частину площі і будинків.

ПРЕЗИДЕНТ ЗАКЛИКАЄ ДО „НОВОГО РОДУ МИРУ"

АЙЗЕНГАВЕР ЗАПОЧАТКУВАВ ВЕЛИКОЮ ПРОМОВОЮ ЮВІЛЕЙНУ СЕСІЮ ОБ'ЄДНАНИХ НАЦІЙ. — ПРЕЗИДЕНТ ГЕНЕРАЛЬНОЇ АССАМБЛЕЇ ВАН КЛЕФФЕНС І ГЕНЕРАЛЬНИЙ СЕКРЕТАР ГАММЕРШИЛД ПРОМОВЛЯЛИ В ТОМУ САМОМУ ДУСІ

● Сан Франсіско. — „Запевняю вас, що уряд З'єдинених Держав буде підтримувати всі цілі Об'єднаних Націй і ті на-

Президент Айзенгавер

дії, які були надхненням їх основників" — заявив президент Д. Д. Айзенгавер у промові, якою відкрив десяту „ювілейну" сесію Генеральної Асамблеї, зібраної в тому самому Сан Франсіско, в якому 10 років тому засновано ту світову міжнародну організацію. Президент Айзенгавер не входив у подробиці різних актуальних міжнародних проблем, бо про них, мовляв, говоритиме в цьому тижні державний секретар Доллес. Промова президента була вдержана в загальному й поміркованооптимістичному тоні: він закликав до „довір'я, терпеливости, відваги й мудрости" як чинників, що принесуть мир. Ніхто, мовляв, не може заперечити, що ОН мали в останньому десятиріччі невдачі. — Але ж коли б ті невдачі були сталися в міжнародному світі без Об'єднаних Націй, то вони були б мали імовірно трагічні наслідки для людства. Тільки сліпі теж — казав президент, — можуть не бачити очевидних успіхів ОН. Президент закликав користати з 10-річного досвіду праці Об'єднаних Націй. Говорячи про забезпеку миру, Президент підкреслив, що кожна держава має право й обов'язок творити для своєї охорони достаточно сильні збройні сили та єднатися в союзи з тими, що мають спільні інтереси. Але це мусить діятися в рямцях Об'єднаних Націй і їхнього Чартеру. Перегони в зброєнні не можуть теж дати розв'язки міжнародних проблем. Говорячи про недалеку зустріч голів чотирьох великодержав, Президент заявив, що він сам не знає, чи будуть там вирішені якісь конкретні міжнародні справи, але буде напевне зроблена спроба, щоб „унешкідливити страх", в якому живе людськість. Президент усе ж зробив недвозначний натяк на совєтську політику, дораджуючи, щоб „кожний уряд відмовився від власних заходів і від піддержування інших в таких заходах, щодо підривних дій, насильства, інфільтрації чи нищення іншого уряду з метою дістати від цього для себе політичну чи матеріяльну користь у зв'язку з різницями філософії, релігії чи ідеології." Цитуючи Линколна, який казав, що нові справи вимагають нового думання, президент Айзенгавер закликав до „миру нового роду", — щоб „увесь світ думав інакше і діяв інакше". „Це не може бути тільки притишування гармат, це мусить бути світлий життьовий шлях."

Промова президента Айзенгавера була передавана через всі американські радієві і телевізійні стації. Приявні члени Генеральної Ассамблеї і публіка, разом 3,200 осіб, зібраних в Оперному Театрі Сан Франсіско, двічі переривали промову президента рясними оплесками і так само після її закінчення заманіфестували свою пошану до особи Президента та своє признання до його слів — повстанням і бурхливими оплесками. Газети звертають увагу, що встав теж і оплескував Молотов.

Крім през. Айзенгавера в першому дні сесії Генеральної Ассамблеї промовляли ще коротко її президент, голляндець ван Клеффенс і генеральний секретар ОН швед Даґ Гаммершилд. Обидва говорили в загальних рямцях підкреслювання миру, як найважнішої історичної місії Об'єднаних Націй. Даґ Гаммершилд звернув увагу у своїй промові, що ця сесія не має ніякого устійненого денного порядку, ніяких конкретних справ, тому всі промовці можуть свобідно висловитись, як вони вважають, що найкраще осягнути бажаний всіми мир.

„ВОЛЯ УКРАЇНІ! ГЕТЬ З ТИРАНІЄЮ МОСКВИ!"

УКРАЇНСЬКА ДЕМОНСТРАЦІЯ В САН ФРАНСІСКО; ПРЕСА, РАДІО І ТЕЛЕВІЗІЯ ІНФОРМУЮТЬ ПРО УКРАЇНСЬКИЙ ВИСТУП ПРОТИ МОСКОВСЬКИХ НАРОДОВБИВЦІВ

Сан Франсіско, 20 червня. (Телефоном). — „Воля Україні! Геть з тиранією Москви!" — це головні гасла, що були виписані на транспарентах та зокрема на спеціяльному авті, що їздило вулицями Сан Франсіско, звертаючи увагу на українську боротьбу за волю. Українці Сан Франсіско, використавши нагоду ювілейної сесії Об'єднаних Націй в тому місті та приявність з того приводу численних делеґатів, гостей і кореспондентів з усіх країн світу, влаштували цю демонстрацію, щоб познайомити вільний світ з положенням українського народу та його праґненням до волі. Крім того, українська група з відповідними транспарентами пікетувала між год. 2 і 3-ою пополудні перед будинком Опери, де відбувається ювілейна сесія ОН. При цій нагоді прохожим роздавано відповідну інформаційну літературу. Поодинокі члени групи були запрошені з'явитись разом з транспарентами на телевізійній програмі о год. 6-ій ввечорі. Дві години пізніше вони мали спеціяльну зустріч з представниками преси, інформуючи їх про причини та цілі української демонстрації. Вже того самого дня поодинокі радіовисильні, телевізійні станції та газети передали вістки про цю українську демонстрацію, разом з вістками про відкриття ювілейної сесії ОН. Крім інформаційного автомобіля, що обліплений відповідними гаслами постійно кружляє вулицями міста, створена старанням централі УКК Спеціяльна Делеґація, зложена з відпоручників місцевих відділів УКК та громадянства, влаштувала на рухливому Маркет Плейс у Сан Франсіско окремий стіл з англомовною українською літературою про український нарід і його боротьбу за волю та зокрема про його мартирологію і його героїзм у добі від 1917-го року.

4 ЗАКОРДОННІ МІНІСТРИ ПІДГОТОВЛЯЮТЬ ЗУСТРІЧ ГОЛІВ ДЕРЖАВ В ЖЕНЕВІ

Сан Франсіско. — В кілька годин після започаткування 10-ої сесії Генеральної Ассамблеї Об'єднаних Націй промовою през. Айзенгавера, відбулася в кімнатах Пасіфік Юніон Клаб вечера на 28 осіб — 4-ох міністрів закордонних справ (Доллес, Мек Міллен, Піней і Молотов) та їх найближчих співробітників. Ця вечера була получена з першими нарадами, що мала устійнити різні формальні подробиці заповідженої на 28 липня зустрічі 4-х голів великодержав. Три західні міністри запропонували Молотову, щоб на конференції голів держав ці останні черґувались в головуванні, при чому перший головував би президент Айзенгавер, другий французький прем'єр Фор, потім англійський прем'єр Іден, врешті совєтський прем'єр Булґанін. Кожний з прем'єрів висловив би свою думку, що вважає найважнішою сучасною спірною міжнародною проблемою, після чого вони намітили б собі денний порядок нарад. Вважають, що президент Айзенгавер поклав би натиск на конечності розв'язати німецьку проблему. Іден говорив би про торговельні *взаємини*, а *Фор про роззброєння*. Молотов не дав ще своєї відповіди. Наради чотирьох міністрів мали продовжуватись у вівторок. В середу виїздить англійський міністер закордонних справ МекМіллен до Лондону. — Ті наради попередила була ще одна нарада трьох західніх міністрів закордонних справ, які в усіх справах виступають солідарно. З свого боку Молотов очевидячки старається відірвати від тієї західньої солідарности французького міністра закордонних справ Пінея, або бодай поставити його в незручне становище супроти його двох інших західніх союзників. Молотов запросив був до себе на сніданок Пінея і просив його зайняти „незалежну" лінію в отих усіх нарадах, та крім того заповів ще одно прийняття, на яке запросив Пінея, не запросивши туди Доллеса, ні МекМіллена. Очевидно, пишуть часописи, Піней добре орієнтується в цій прозорій грі большевицького міністра.

3,000 ув'язнених в Арґентині, — повільна ліквідація диктатури Перона

Буенос Айрес, — Життя в Буенос Айрес і в інших областях Арґентини поволі нормалізується. Револьта, що її зліквідовано з допомогою армії, закінчилася сотками вбитих і ранених й ув'язненням понад 3000 осіб, в тому 800 офіцерів фльоти і летунства й інших учасників револьти, 85 священиків та 364 провідних католиків. Але з другого боку ширяться вперто вістки, що револьва стала початком повільної ліквідації диктатури Перона. Всю дійсну владу в Арґентині виконує ген. Люсеро, що його називають провідною особою хунти — до якої крім нього мав би входити президент Перон і міністер оборони ген. Соса Моліна. В нових повідомленнях Перона взагалі не згадується між членами хунти. Якби не розвинулися в цьому напрямку події, вирішними для ситуації в Арґентині є такі факти: всю владу виконує ген. Люсеро, часописам доручено припинити антикатолицьку пропаґанду, від впливу на події відсунено головну підпору Перона — робітництво і міську вулицю. Здогадуються, що до всіх цих уступок примусила Перона армія за ціну своєї участи в ліквідації револьти. В понеділковому Дні Прапору, що під час нього виступав кожного року президент Перон, він цього року участи не взяв. В часописах появилося тільки коротке повідомлення, що він вернувся до нормальних своїх зайнять.

● **У Каналі Ля Манш** сталась нова траґедія: висока хвиля, що надплила з великою швидкістю, перевернула прогулянковий човен із 17 особами. Всі вони втопились.

● **Большевики** повезли індійського прем'єра Неру, який перебуває тепер з довгими відвідинами в СССР, до Маґнітоґорська, що його вони називають найбільшим промисловим закладом в Европі. Теж показали індійському прем'єрові деякі законспіровані від чужинців воєнні фабрики, щоб переконати його, що СССР така високорозвинена промислова держава, що може експортувати свої товари до менш розвинених держав.

Починається літо на Північній Півкулі

Ню Йорк, Н. Й. — Астрономи з Американського Музею та Гайден-Плянетарію в Ню Йорку пригадують, що літо починається у вівторок 21 червня о годині 11.32 по полудні (за літнім часом 22 червня 0.32 перед полуднем в середу). У вівторок і середу, 21 і 22 червня будуть найдовші дні в цьому році, бо сонце стоятиме над обрієм довше як 15 годин. Літнє „сонцестояння" на північній півкулі почнається тоді, коли сонце „доходить" найдалі на північ від рівника, тобто до Зворотника Рака, де воно стоїть тоді найвище над землею в цій географічій ширині. В тому часі в цій ширині завсім немає тіні, бо сонце стоїть прямовисно.

В СВІТІ

● **В Еспанії** Найвищий Суд видав постанову про те, що католики й не-католики можуть одружуватись в цивільних шлюбах в судах. Суд покликався при цьому на 6-ту статтю еспанської конституції з 1947 року про свободу віровизнання, яка то стаття досі не було оформлена законом. Дотепер зобов'язувало в Еспанії католицьке церковне право, що забороняло мішані подружжя. Це перешкаджало й американцям-протестантам, стаціонованим в Еспанії, одружитись з католичками еспанками.

● **Грецький архиєпископ** Спиридон в Атенах відкинув запрошення московського патріярха Алексія відвідати його в Москві.

● **Італійська поліція** скріпила охорону арґентинської амбасади в Римі, хоч досі не було перед нею ніяких демонстрацій. Мануель Тато й Рамон Пабльо Новоа, єпископ-помічник і декан дієцезії Буенос Айресу, звідкіль виселила їх арґентинська поліція, живуть в Південно-Американській Коллеґії у Римі. Ватиканський орган „Оссерваторе Романо" підкреслює, що обидва ці духовники були заарештовані, утримувані у в'язниці і знаходились далеко від Арґентини, коли там почався збройний рух проти Перона.

● **Голляндська королева** Юліяна у зверненні до з'їзду голляндської молоді й студентських організацій підкреслила конечність, щоб усі високорозвинені країни спільно допомагали нижче розвиненим країнам і старалися звівечити різниці, що існують між багатими й бідними країнами.

● **5,000 лікарів у Відні** марширували у своїх білих ординаційних халатах вулицями Відня, демонструючи проти соціялістичного законопроєкту, згідно з яким недужі, які користають з державної „каси хворих", не мають права вибирати собі лікаря, а мусять лікуватись у того, що його визначує урядовець „каси хворих".

● **2 генерали, 1 полковник** і 13 інших високих старшин бунтарських „приватних" військ релігійних сект у Південному В'єтнамі, що їх розбила державна національна армія, втекли до сусідньої Камбоджі, перемандрувавши 60 миль бічними дорогами.

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

FOUNDED 1893

Ukrainian newspaper published daily except Sundays, Mondays & holidays (Saturday & Monday issues combined) by the Ukrainian National Association, Inc. at 81-83 Grand Street, Jersey City 3, N. J.

Entered as Second Class mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J., on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for Section 1130 of Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

ПЕРЕДПЛАТА:		SUBSCRIPTION RATES.	
На рік	$10.00	One year	$10.00
На пів року	5.25	Six months	5.25
На три місяці	2.75	Three months	2.75
В Джерзі Сити і закордоном:		Foreign and Jersey City Rates:	
На рік	$12.00	One year	$12.00
На пів року	6.50	Six Months	6.50
На три місяці	3.50	Three months	3.50

За кожну зміну адреси платиться 10 центів.

За оголошення редакція не відповідає і не зобов'язується повертати незамовлені матеріяли.

Адреса: "SVOBODA", P. O. Box 346, JERSEY CITY 3, N. J.

МРІЇ І ДІЙСНІСТЬ

У Сан Франсіско, столиці соняшної Каліфорнії, що має ще й поетичну назву „Золотих Воріт", відбувається впродовж цього тижня ювілейна сесія Організації Об'єднаних Націй, заснованої в цьому місці десять років тому. З цією організацією, яку створено в тіні диму догоряючої пожежі другої світової війни, людство зв'язувало свої найкращі надії та свої задушевні мрії про волю і мир. Ці надії плекає людство й сьогодні, святкуючи десятиріччя Об'єднаних Націй, дармащо в десятилітній історії цієї організації не можна вичитати жадного направду переконливого прикладу, що ця організація в її дотеперішній формі може бути таким фактором і таким інструментом у здійсненні тих мрій і надій, з якими вона була подумана і творена.

Можливо, що саме тому американська преса, коментуючи сесію в Сан Франсіско, радить займатися менше історією десятьох минулих років, а більше проблемою, чи людство збагнуло ту лекцію історії і чи воно готове й спроможне зробити відповідний практичний висновок на майбутнє.

Очевидно, що кожний бачитиме і сприйматиме ту лекцію по своєму. Але, з якого боку Організацію Об'єднаних Націй не оцінювати б і яких аргументів на трудноші в праці такої організації не вживати б, висновок буде завжди той самий: не можна організуватись і не можна об'єднуватись із злочином. Бо якщо організація Об'єднаних Націй не могла досі виконати бодай у відповідній мірі свого завдання і не здійснила або бодай зачала здійснювати ті мрії, які з нею зв'язувано, то в першу чергу тому, що в цій організації представників націй засідають з рішальними голосами також совєтські кати націй.

Концепція організації Об'єднаних Націй зродилась, як згадано, в пожежі другої світової війни, подібно, як з мрій і туги першої світової війни зродилась Ліґа Націй. У першій і другій війні був аґресор, і об'єднання вільних та миролюбних народів було подумане, як ідейний і політичний альянс проти аґресора. Ліґа Націй мала свої хиби і через них провалилась скоріше, ніж можна було сподіватись. Організація Об'єднаних Націй не провалилась досі тільки тому, що людство конвульсійно тримається своїх мрій і відмовляється резиґнувати з своїх надій. І на це воно має свою смертельно серйозну причину.

Головне завдання Об'єднаних Націй — не допустити до війни і працювати для миру. Війна завжди була страшна і мир завжди був побажаний, але ніколи так дуже, як сьогодні. Правду сказавши, для кращої орієнтації давні поняття війни і миру повинні бути заступлені, в сьогоднішніх обставинах і при наявності зброї масового знищення, цілком новими словами. Бо з тим, чим тепер може бути війна, немає жадної паралелі в минулому. Для порівняння можна тільки згадати, що один модерний літак, навантажений атомовою зброєю, має таку нищівну силу, яка відповідає нищівній силі всієї авіяції з часів другої світової війни. Це визначає нове поняття миру. Тому то, говорячи про війну або мир, треба мати на думці життя і смерть в найширшому розумінні.

Під таким кутом і в такому світлі треба дивитись і на Об'єднані Нації, як на концепцію, змагаючи до того, щоб вони наблизились до такого розуміння і в практичних можливостях. Тоді зрозуміємо, чому організація Об'єднаних Націй, не зважаючи на весь гіркий досвід і на всі труднощі, залишилась тією, нехай і віддаленою, іскрою надії та предметом мрій стривоженого людства. Ані тих надій, ані тих мрій не можна з легким серцем нищити, бо тоді загальне положення було б ще більш розпачливим, ніж сьогодні.

З Об'єднаними Націями зв'язане також ім'я України. Тут не місце входити в те, як і чому воно зв'язане і хто його зв'язав, бо це не може перерішити істини, що ім'я України там повинно і мусить бути. На теперішній ювілейній сесії ОН це ім'я України все ще буде репрезентоване окупантом або його вислужником. Тому добре і правильно поступив Український Конґресовий Комітет, подбавши завчасу, щоб як не прямо, то бодай „задніми дверми" звернути увагу на цей факт приявним делеґатам.

Від ювілейної сесії ОН не можна сподіватись ані жадного чуда, ані жадного практичного результату. Але, не зважаючи на всю сумну і тривожну дійсність, ця ювілейна сесія має своє велике значення, бо вона знову відсвіжує мрії та скріплює надії на краще майбутнє. А поки живе надія, доти існує можливість, що мрія може стати дійсністю.

„РЕВОЛЮЦІЇ" У ФОРДА

Генріх Форд, тоді ще 37-річний промисловець у Дітройті, виступив 1901 року із спілки „Дітройт Автомобіл Компані" і через два роки заснував власну фабрику під назвою „Форд Мотор Компані". Він запровадив уперше в автомобільному промислі засаду масової продукції окремих частин „на конвеєрі", можливо найдешевшим способом, щоб авта перестали бути люксусом і щоб можна було масово продавати їх з найменшим зиском. Це була та перша Фордівська революція, яка зробила ім'я Генріха Форда безсмертним, як піонера в одній із найбільших ділянок американського промислу, а його самого, чи пак його компанію, зробила більйонером. Але Генрі Форд мав дуже прикрі риси вдачі. Величезні успіхи закрутили йому голову і змусили його повірити в свою непомильність. Він був крайнім консерватистом, неприступним для засади, що продукцію й адміністрацію великого закладу треба щораз модернізувати. Тому він не ввів, напр., окремого відділу дослідів, окремого креслярського відділу, окремого відділу інженерно-проєктного, він не хотів признавати конечности такого книговодства, щоб можна було завжди знати, скільки коштує продукція кожного авта і як заздалегідь плянувати бюджет. Генрі Форд, звиклий до колосальних зисків, раз на рік підводив баланс і з кожнорічного зиску розподілював м. ін. інвестиційні квоти, неоперті на попередній калькуляції, які гроші потрібні на яку іновацію. Повіривши, що він — „революціонер" в царині продукції авт, він став швидко реакціонером, а з поступом років щораз більше дивачів. Він мав 39 років у першому році існування „Форд Мотор Компані", але вже незадовго перед своєю смертю (7 квітня 1947 року, у віці 83 років) був насправді фіктивним президентом компанії, яка хилилась до упадку.

Панічно боячись „кіднаперів (викрадачів дітей), Генрі Форд найняв для охорони своєї особистої і своєї родини колишнього моряка й аматора-боксера Гаррі Беннета. З часом ця малоосвічена й зовсім в автомобільному ділі необізнайомлена людина стала довіреним приятелем старого Форда й фактичним всевладним керівником його фірми, з правом наймати й викидати персонал та вирішувати всі найважливіші справи. Всі свої доручення Беннет робив у стереотипній формі: „Містер Форд бажає собі, щоб...", або „саме сказав мені містер Форд передати вам . . ." Беннет, який звик носити 45-каліброву пістолю, найняв цілий гурт близьких собі людей, і всі вони створили — як писав Роберт Кафлен в журналі „Лайф" з 28 лютого ц. р. „наче атмосферу мафії довкола компанії". Від кінця першої світової війни, аж до 1942 року титулярним президентом компанії був найстарший син Генріха Форда, Едзел, людина м'яка й нерішуча, що цілком піддалася диктатові тиранізуючого батька, з одного боку, та його упривілейованого прибічника Беннета — з другого. Інші члени родини Фордів знали, що відносини ненормальні й нездорові, але не вміли їм зарадити. Так тривало, аж поки до голосу не прийшов внук старого Форда, теж Генрі, відомий тепер під „династичною" назвою „Генріха II".

Генріх II Форд, найстарший син Едзела, студіював в Єйльському університеті і в 1941 році служив у морській фльоті, але після смерти батька, в 1943 році, вернувся до Дірборну, до закладу свого діда. Довгі місяці він, як сам оповідав, „тинявся по фабриках", щоб „навчитися дещо того бизнесу", але йому не давали ніякого офіційного становища. Тільки в 1944 році дістав він титул „екзекутивного віце-президента", але здавав собі справу, що не зможе ввести ніяких поважніших реформ за життя свого діда й фактично сильного Беннета, — якщо не матиме за собою власного сильного гурта співробітників. Помалу приєднав він собі керівника відділу продукції, керівника відділу продажу й керівника фінансового відділу. Це був „осередок революції", з яким він нараджувався, як відвернути зло, що — як він твердив — вбило його батька. З весною 1945 року захворів 81-річний Генрі I Форд. За порадою названих вищих урядовців, Генрі II почав обережні розмови з членами своєї найближчої рідні, чи вони піддержать його, коли він, як екзекутивний віце-президент, візьме на себе право приймати й усувати персонал. Він знайшов найбільших і найвпливовіших союзниць в особах своєї матері, вдови після Едзела Форда, і бабки (померла через три роки після смерти Генрі I, в 1950 р.). Вони переконали хворого старого Форда, щоб він формально зрікся президентури в компанії, яку перейняв був знову після смерти Едзела, і призначив президентом компанії свого внука. На першому засіданні в характері президента, молодий, тоді неповна 28-річний Генрі II Форд — викинув Беннета і розпочав чистку фордівських закладів від його довірених осіб.

Це була нова революція, яка прийшла в найкритичнішій фінансовій ситуації тієї велетенської компанії. Виявилось, що заклади Форда заанґажували свої капітали в південно - американських плянтаціях і цілому ряді нерентовних підприємств, які не мали нічого спільного з автомобільним промислом. На продукції ж автомобілів „Форд Мотор Компані" почав втрачати місячно по 10 мільйонів долярів, що загрожувало повним банкрутством фірми, яка втримувалась тільки завдяки величезним готівковим резервам. Новим рішучим кроком молодого Форда було прийняття на спільника і керівника продукції Ернеста Бріча, колишнього віце-президента „Дженерал Моторс Компані", потім президента „Бендікс Авіейшен", людини з великим досвідом і звеличника щораз нових і щораз модерніших автомобільних моделів. Старий тип фордівського авта втратив був ринок у користь новішого й кращого, популярного „Шевролета" з „Дженерал Моторс". Тепер новий керівний штаб почав проєктувати й випускати нові моделі популярного „Форда". Розпалилась тиха конкуренційна боротьба між популярним „Фордом" і „Шевролетом". Фордівської продукції „Мерцедес", підпорядкований окремому керівництву, почав суперничати з „Бюіком" і „Олдсмобілем", а виділений в окреме підприємство „Линколн" дістав амбіцію дорівнювати „Кедилекові". Висліди цієї боротьби були відразу такі світлі для Форда, що в жовтні 1954 року „Форд Мотор Компані" оцінила у податковому зізнанні за 1953 рік свої активи на 1,895,000,000 долярів, порівняльно з 1,757,750,000 долярів активів за 1952 рік.

Тепер Генрі II Форд має 37 років, працює від ранку до ночі, підтримує славну традицію свого великого діда з першого двадцятиріччя його піонерської діяльности і продовжує традицію Фордівських „революцій". Такою останньою революцією, що знову рознесла по світу ім'я Форда, був 144-сторінковий договір з ЮАВ (Юнайтед Автомобіл Воркерс) про „ґарантовану платню" робітникам. Впродовж 24 годин перед підписанням цього договору він буквально не зажмурив ока, студіюючи всі деталі різних компромісових можливостей. А тепер він палко боронить підписаний договір і так само легковажить собі обурені голоси інших промисловців, як робив це його дід, коли (пригадує останній „Нюзвік" з 20 червня ц. р.) „Волл-Стріт Джернел", орган великого промислу й фінансів, назвав в січні 1914 року „злочином" революційну соціяльну реформу, введену у „Форд Мотор Компані": восьмигодинний день праці і мінімум $5 денної платні. Але дякуючи власне таким революціонерам-промисловцям, 140,000 робітників у закладах Форда стоять в авангарді близько 20-мільйонової армії зорганізованого американського робітничого світу, який заперечує брехні про „експлюатацію" американського робітника американським працедавцем.

Лев Шанковський

ПЛЯН ГЕНЕРАЛА САРНОФФА

II

У таких умовах, поява пляну ген. Сарноффа, це справа цілком зрозуміла. Автор цього пляну розуміє, в якому положенні знайшовся вільний світ, і старається вказати шляхи для виходу з цієї ситуації. Вихід цей автор бачить в інтенсифікації холодної війни збоку ЗДА і головно в переході ЗДА від „оборони" до „наступу" і в розгорненні цього наступу на всі ділянки холодної війни. Плян складається із вступу й 7 частин. У першій частині автор характеризує, як комуністи ведуть холодну війну в ділянці пропаґанди, інфільтрації й підриву, поширення п'ятих колон, саботажу й терору, громадянської війни, приґотування кадрів і резерви, „зрадницької" дипломатії. Чергові частини пляну ген. Сарноффа мають такі наголовки: (2) — Ми не сміємо програти холодної війни, (3) — Щоби перешкодити гарячій війні, ми мусимо виграти холодну війну, (4) Послання волі, (5) До перемоги в холодній війні, (6) Дипломатія — це теж зброя, (7) Підсумки.

У рямцях цієї статті було б неможливо зреферувати всі думки цього замітного пляну, про який з признанням висловився през. Айзенгавер під час одної із своїх пресових конференцій. З окремими думками цього пляну важко не погодитись, особливо нам, політичним еміґрантам, що дуже добре знаємо, про що йде Москві й якими засобами вона зміряє до своєї мети. Ми, напр., цілком погоджуємося з ген. Сарноффом, що не можна програти холодної війни, бо поразка в такій війні означала б поневолення. „Поразка в холодній війні, каже ген. Сарнофф, була б так само фатальна, як поразка в гарячій війні. Ми могли б замерзнути на смерть, так само, як і бути спаленими". Ми разом з ген. Сарноффом розуміємо, що холодна війна не є ціллю сама в собі, але тільки засобом для осягнення тотальної перемоги. Ми підтримуємо ген. Сарноффа коли він каже, що „головним змістом послання волі повинно бути послання, що ЗДА рішилися перемогти в холодній війні, і ми гадаємо, що на таке послання давно вже чекають поневолені народи поза залізною заслоною". Ми віримо з ген. Сарноффом, що „потенційні п'яті колони вільного світу більші за большевицькі п'яті колони" і що ці п'яті колони повинні вишколюватися в революційних університетах Заходу так, як большевицькі п'яті колони вишколювалися досі й дальше вишколюються в червоних університетах в Москві. Ми знаємо також, що „треба мобілізувати світову опінію проти совєтських злочинів", як поручає ген. Сарнофф, а не проголошувати свою миролюбність до совєтських злочинців так, як це мало місце, напр., після смерти Сталіна, коли державні мужі вільного світу засипали Кремль своїми телеґрамами з висловами співчуття з приводу, мабуть, навіть не природної, смерти того злочинця. І ми знаємо з ген. Сарноффом, що офензива вільного світу в холодній війні мусить бути так само сильна й наполеглива, як офензива Кремлю, і що вона була досі невистачальна, і що дальше легковаження холодної війни вільним світом може спричинити катастрофальні наслідки. Про це все політичні еміґранти з-поза залізної заслони вже давно говорять й пишуть в наших меморандумах, газетних статтях, публічних заявах і промовах. Можна радіти, що представники вільного світу врешті прислухалися до того голосу.

Коли річ іде про практичну реалізацію пляну (частина 5-та), то ген. Сарнофф поручає створення „стратеґічного штабу політичної оборони", який був би рівнозначний з мілітарними „Об'єднаними шефами штабів", діяв би під проводом президента, але мав би, кожночасно, свого „шефа", який був би членом уряду. Кошти діяльности такої установи становили б коло 5-7% бюджету воєнної оборони, що нараховує тепер приблизно 45 більйонів долярів. Діяльність „стратеґічного штабу політичної оборони" обіймала б, перш за все, широку пропаґанду всіми можливими засобами (радіо, телевізія, бальони з листівками й іншою літературою, розкидування дешевих радіоприймачів, якими можна б слухати американських радіопередач, розкидування дешевих фонографів і картонових пластинок з відповідними пропаґандивними передачами, підтримування пасивного й активного резістансу в країнах поза залізною заслоною, співпрацю з втікачами й еміґрантами з цих країн, намовлювання совєтських громадян до втечі та пропаґандивні кампанії спеціяльних релігійних чи професійних груп. Ген. Сарнофф уважає цілком слушно, що до ведення холодної війни треба фахівців, і радить їх вишколювати в спеціяльних школах, що були б рівнозначними з військовою Академією у Вест Пойнті, або Ленінською Школою політичної боротьби в Москві. На студентів до цих шкіл треба набирати американців та еміґрантів, а також представників азійських націй. Ген. Сарнофф поручає обмін соток студентів з різними країнами: американці мали б студіювати в закордонних університетах, а закордонні студенти в американських. Справі вишколу кадрів ген. Сарнофф присвячує значну увагу, зокрема уважає, що вишколені тут еміґранти можуть поважно спричинитися для наладнання політичного, культурного й економічного життя на випадок звільнення даних країн від совєтського поневолення.

Так, в загальних зарисах, виглядає плян практичної реалізації посиленої холодної війни Заходу проти комуністичного світу. Не думаємо висловлюватися з приводу подробиць цього пляну, залишаючи їх на обговорення фахівцям. Автор цілий час підкреслює ґльобальний характер свого пляну і, власне, коли береться цей ґльобальний характер до уваги, то можна мати застереження до того чи іншого засобу. Поневолені народи в СССР вражатиме, напр., підкреслення, що річ іде про протирежимну боротьбу, а не про національне визволення. Коли не говорити про сателітні народи, то автор майже нічого не каже про національно-визвольну боротьбу поневолених Москвою народів, яка є фактом і якої не можна не враховувати. Боротьба поневолених Москвою народів ведеться не тільки проти Москви, як символу людоненависницького, експлюататорського й протинародного режиму, але й проти Москви, як центру російського імперіялізму, що поневолює цілий ряд европейських й азійських народів, русифікуючи їх найбільш драстичними засобами. Нам здається, що сьогодні було б дуже важко переконати балтійські, польські, чеські, словацькі, мадярські, румунські й болгарські народні маси в тому, що їх поневолюють „рідні" комуністи, а не Москва. Таке завдання було б понад силу навіть того пропаґандивного апарату, який передбачає в своєму пляні ген. Сарнофф.

Це саме відноситься також до народів, що творять сьогодні СССР. Український, білоруський, грузинський й інші народи прагнуть, перш за все, національного визволення й права самим порядкувати своїм політичним, культурним, економічним життям. Вони вже мають досить російського колоніяльного поневолення й бажають зажити врешті власним свобідним життям у своїх власних незалежних державах. На жаль, ген. Сарнофф цілком не враховує цього факту. Для нього дуже важливо, щоб „протикомуністична" боротьба не обернулася в протиросійську боротьбу і не примусила росіян, як це примусив їх Гіт-

(Продовження на ст. 3-ій)

НІМЕЧЧИНА НА РОЗДОРІЖЖІ

Лондон. — Програвши війну, яку почав Гітлер, Німеччина була в стані повної матеріяльної і моральної руїни. В 1945 році був „нулевий пункт" Німеччини. Коли б не аґресивність Москви супроти країн вільного світу, то, можна думати, Західня Німеччина, під окупацією демократичних великодержав, не одержала б тієї щедрої допомоги на відбудову свого господарства, як це сталося. Західні великодержави мусіли, в своєму власному інтересі, допомагати Західній Німеччині, бо вона, полишена своїм власним силам, могла б стати жертвою большевизму. Поміч західніх великодержав створила в Німеччині політичні течії, які стоять рішуче за тісний союз з демократичним світом Европи і Америки. Завершенням цього курсу політики було затвердження т. зв. Паризьких Пактів і включення Західньої Німеччини до Північно-Атлантійської Договірної Організації (НАТО).

Коли це сталося, то Москва повела свій хитрий протинаступ: Молотов поспішив до Відня — підписати договір про незалежність і невтральність Австрії. Незабаром прийшла з Москви заява, — запрошення до західньо-німецького прем'єра Аденауера — приїхати в Москву на переговори про з'єднення Німеччини і про господарську співпрацю. Москва готова (на словах) визнати з'єдинену Німеччину, аби тільки ця країна скасувала договори з західніми великодержавами і стала невтральною.

Московська принада має великий вплив у Західній Німеччині. Треба пам'ятати, що спомини про воєнну руїну живуть глибоко в німецькім народі, і багато є німців, настроєних проти озброєння, бо бояться, що з того почнеться нова війна. А тут Москва обіцяє — незалежність і соборність та ще й ґарантує невтральність і заробітки від торгівлі з Европейським Сходом! До цієї московської принади ставляться з надіями різні групи в Західній Німеччині: провідники профспілок, соціял-демократи, провідники євангельських Церков, магнати великої індустрії і бувші генерали армії Гітлера. Ці групи мають різний підхід до справи з'єднення Німеччини, але в основному вони сходяться на тім, що нова війна відбулася б на німецькій території і була б остаточною руїною Німеччини. Тому, — коли Москва пропонує з'єднення і невтральність для німецького народу, то чому не опробувати вести переговори в цьому напрямку?

У зв'язку з цими надіями стоять ширші пляни деяких націоналістичних німецьких кол — знайти шлях до тривалого порозуміння з Росією, в традиціях Бісмарка і його пруських попередників. Ці німецькі націоналісти задоволено читають недавню заяву з Москви: поки Німеччина була в згоді з Росією, доти в Европі був мир, а як Німеччина пішла проти Росії, то для німців прийшла руїна.

Московські дипломати дуже зручно ширять цю ідею і мають успіх, тим більше, що ця ідея не нова. Одним із оборонців німецько-російського союзу був організатор німецької армії після першої світової війни ген. фон Зект. Для пропаґанди російсько-німецького зближення почала недавно виходити в Дюссельдорфі велика газета — Rheinisch-Westfaelische Nachrichten, — в якій беруть участь найрізноманітніші діячі — від соціялдемократичного пацифіста проф. Альфреда Вебера до бувшого нациста Германа Равшінґа та гітлерових генералів.

У Дюссельдорфі створено під проводом ґенерала Ваґенера „Товариство Ганса фон Зекта", за яким стоять капітали індустрії та банків Західньої Німеччини. 10 травня, на пресовій конференції в Дюссельдорфі, голова „Товариства Г. Зекта" ген. Ваґенер заявив:

„Уряд Совєтського Союзу запросив Товариство Г. Зекта послати в Москву делеґацію політиків і військових з Федеральної Республіки, щоб обговорити сучасні політичні справи. Товариство прийняло це запрошення".

В цих обставинах можна зрозуміти надміру тяжке положення 80-літнього прем'єра Аденауера, який чує відусіль голоси, щоб він прийняв пропозицію Молотова — їхати в Москву на переговори. Старий канцлер добре розуміє, що тільки страх Москви перед озброєним і з'єдиненим Заходом примусив Молотова до „чемности" супроти Німеччини. Але, політик мусить числитися з настроями мас. Треба думати, що Аденауер у Москву таки поїде . . .

К. О.

О. Вишнівський

ПРИТОМНІСТЬ ДУХА

(Спомин, присвячений сл. пам'яті Президента УНР Андрія Лівицького)

3

І знов, ніби у відповідь на цю його думку, А. М., не обертаючись, тихцем сказав:

— Миколо, пам'ятай: у нашому положенні єдина надія на порятунок це — притомність духа.

Обидва ввійшли до першої кімнати, де урядував бухгальтер Управи, добрий знайомий А. М. Тут чекала на них ще гірша несподіванка: у кімнаті було кілька озброєних червоноармійців. Їх командир розмовляв з бухгальтером. Побачивши А. М., бухгальтер перервав розмову й звернувся до нього:

— Товариші ось спеціяльно приїхали, щоб заарештувати Андрія Лівицького. Може ви знаєте, де саме він тепер є?

Ні один мускул не здригнувся на обличчі А. М., зраджуючи його заскочення.

— Та ж я не тутешній, я з Маріюполя, хто його знає, — відповів він.

— Як же не знаєте? — вдавано настоював бухгальтер. — Це ж той, що вчора був у клюбі: середнього росту, доброї туші, в золотих окулярах, з татарськими вусами й борідкою.

Це був правдивий опис зовнішности А. М., і він так тоді дійсно виглядав. (Бабка А. М. по матері була з гетьманського роду Самойловичів, що мали в собі домішку татарської крови). Якби большевики звернули були належну увагу на вигляд „товариша з Маріюполя", що стояв перед ними в золотих окулярах, то на підставі цього опису відразу пізнали б А. М. і заарештували. Але чи ж могли вони домислитися, що особа, зовнішність якої бухгальтер описав „не тутешньому", стояла тут перед ними?

Почувши відповідь А. М., большевицький командир зазначив:

— Ми маємо певні відомості про те, що Лівицький перебуває у Золотоноші.

— Якщо ви напевно знаєте це, то зверніться до голови Управи Каздобіна. Може він знає, де є Лівицький, — зареаґував А. М.

— Проведіть нас до голови Управи! — наказав большевицький командир бухгальтерові.

Всі разом вийшли з кімнати. Большевики з бухгальтером пішли нагору, а А. М. з Миколою — до виходу. Вартові біля вихідних дверей бачили, що А. М. з Миколою йшли разом із їхнім командиром і розійшлися в різні сторони. На це й рахував А. М. Та коли обидва хотіли вийти з будинку, червоноармійці загородили їм дорогу.

— Стой, вихада нєт! — рішуче попередив один із вартових, скерувавши на них ґвинтівку. Другий вартовий також узяв ґвинтівку на поготівля. Ситуація почала виглядати безнадійно. Життя А. М. було в смертельній небезпеці.

„Ось, коли прийшло наше „бути чи не бути!" Ще хвилина, і голова Земської Управи, разом із большевиками, будуть тут, і тоді ніщо вже нас не врятує", — з розпукою помислив Микола.

Якось механічно - інстинктовно рука його прилягла до кишені з наганом. Рішений на все — це рішення прийшло якось відразу, несподівано для нього самого, — він, цілковито опанувавши себе, вже не дивився на вартових: його напружений погляд з німим запитом і готовістю був скерований на А. М.

— Ось тобі й маєш! — почув Микола голос А. М. — Ми всі ждали большевиків у надії, що вони прийдуть і зроблять тут порядок, а вони самі роблять безпорядки...

— Какіє такіє безпорядкі? — здивувався один із вартових і опустив ґвинтівку.

Другий червоноармієць зробив те саме.

— Ну, як же, — продовжував А. М. спокійно - глузливим голосом небезпечну гру, — отой ваш старший, що з шкіряною коробкою (бінокль) на грудях, сказав нам, щоб ми йшли пообідати і повертали працювати, а ви нас не пускаєте. Що ж це за порядки!

Червоні вартові переглянулися.

— Ми імєєм пріказ нікаво нє пропускать. А што, ето дєйствітельно товаріщ каманадір так ґаваріл?

— Та ж ви самі бачили, що ми вийшли разом із ним. А якщо не вірите, то підіть запитайте, — заризикував свій останній атут А. М.

Червоноармійці знов переглянулись між собою. Покликання на „товаріща камандіра" таки їх переконало.

— Ну, єслі он так дєйствітєльно сказал, то прахаді!

Ставка життя покищо була виграна. Вартові розступилися і А. М. з Миколою вийшли з будинку. З неволі до волі.

— Тільки не поспішай, Миколо! — попередив А. М.

Вдихаючи на повні груди свіже повітря волі, що раптом набрало для нього надзвичайних цінностей, Микола в радісному піднесенні запитав А. М.:

— Ну, а що б ти робив, Андрію, якби вартові нас таки не випустили?

— Або відкрив би собі шлях на волю кулями нагана, або не дався б узяти себе живим, — спокійно, якби мова була про щось самозрозуміле, відповів А. М., доторкнувши рукою кишені з наганом.

— Моє рішення було слушне! — зрадів Микола.

Коли обидва завернули в бічний завулок, А. М. подав команду:

— Тепер наддати кроку!

Андрій Миколайович Лівицький щасливо дістався до с. Ліпляви, на березі Дніпра, де він народився і де перебувала його рідня.

Володимир Барагура

„ТАКИ ПОРА СКАЗАТИ...“

У трьох своїх відповідях на мої закиди („Чи можна вжити негарного слова“ — „Нові Дні“ за лютий 1955 р., „Гарне слово В. Барагури“ — „Нові Дні“ за травень 1955, „А сказати таки пора“ — „Нові Дні“ за червень 1955) Петро Волиняк блукає по периферіях порушеної мною проблеми, дбайливо уникаючи її істоти. Він підносить маловажні дрібниці до ступня першоплянових питань, щоб у їх тіні приховати факти, на які він не має заперечення.

Петро Волиняк досі не дав відповіди на поставлені мною основні питання й вони далі стоять відкриті, а саме:

1. Чому в виданнях Петра Волиняка для дітей і молоді панує матеріялістичний, арелігійний і неопоганістичний світогляд;

2. Чому в текстах народних казок і переказів, у „Фарбованому Лисі“ Івана Франка, в „Харитї“ Михайла Коцюбинського, у поемі Тараса Шевченка „Суботів“ викреслені, або перестилізовані Петром Волиняком всі місця, де згадка про Бога й Церкву;

3. Чому Петро Волиняк передруковує совєтські видання ЦК ЛКСМУ „Молодь“, даючи марку „Нові Дні“.

В першій своїй відповіді Петро Волиняк намагався переконати громадянство, що я заатакував його з регіонально - релігійних мотивів, мовляв, „галичанин - католик“ напався на „східняка - православного“. Коли така аргументація не мала успіху, бо якраз українські православні кола перші почали витягати практичні консеквенції з моєї статті в некористь П. Волиняка, в двох других своїх відповідях Петро Волиняк намагається переконати громадянство, що я роблю це з „конкуренційних“ мотивів. Допомагає йому в тому П. Маляр в статті „Прикриваючись іменем Бога“ (дітройтський „Український Прометей“, ч. 22 від 2-го червня ц. р.).

Хочу тут заявити:

1. Свого видавництва не маю й не вибираюся мати;

2. Шкільних посібників я не укладав і не збираюся укладати, на всякий раз не за совєтськими зразками;

3. Так само в розповсюдженні матеріялістичних, арелігійних, неопоганістичних, інтернаціональних ідей і світогляду серед наших дітей і молоді та старшого громадянства я не думаю конкурувати з паном Волиняком.

У зв'язку з відгуками на мої статті про видавничу діяльність Петра Волиняка в українській пресі хочу заявити, що дехто вжив їх, як відбивної дошки для зведення своїх політичних, чи особистих порахунків з П. Волиняком. Думаю, що в той спосіб спрощено й пхнуто на неправильний шлях важливу проблему, яку я порушив. Мої закиди щодо видавничої діяльности Петра Волиняка не були подиктовані ані особистими, ані політичними, ані конкуренційними моментами. Єдиною спонукою поставити їх була турбота про національне й моральне здоров'я нашого молодого покоління поза межами батьківщини.

Якщо дискусія над цими питаннями й практичні наслідки з неї підуть по лінії моїх, обсолютно позбавлених всяких бічних міркувань, тенденцій, тоді порушені мною проблеми причиняться до позитивної розв'язки справи виховання нашого молодого покоління, згідно з нашими національними й виховними ідеалами та потребами країн, які стали нашою новою батьківщиною, і звільнять наших дітей від сприймання ідей, які ці ідеали заперечують.

Громадянство має доволі матеріялу, щоб саме вирішило, чиї виховні ідеали йому відповідають — чи ті, які обороняю я й Б. Гошовський, тобто національне виховання, сперте на первнях рідної культури й традиції та на елементах релігійности, християнізму й моралі, чи ті, що їх пропагує П. Волиняк, тобто „загально - людське“, „нейтральне“ виховання, базоване на релігійній індеферентності та матеріялістичному світогляді, таке близьке тому вихованню, що панує по той бік „залізної заслони“. Ось віз і перевіз, ось остаточні висновки зі статтей моїх і Гошовського та з відповідей П. Волиняка. У нашій дискусії крапка над „і“ поставлена.

НОВИЙ УКРАЇНСЬКО-АНГЛІЙСЬКИЙ СЛОВНИК

Новий українсько-англійський словник — К. Г. Андрусишин і Й. Н. Крет при співпраці Пані Олени В. Андрусишин. Вид. Саскачеванського Університету, Саскатун 1955. Ukrainian-English Dictionery by C. H. Andrusychyn, Head of Department of Slavic Studies University of Saskatchewan, and J. N. Krett, assisted by Helen V. Andrusyshyn. University of Saskatchewan. Saskatoon 1955).

Ось перед нами новий українсько-англійський словник, що його опрацював відомий наш вчений-професор славістики Саскачеванського університету, д-р Андрусишин.

Про величезний вклад праці шановних співаторів, а зокрема проф. Андрусишина, не приходиться багато говорити. Вистачить поглянути на зміст словника і на цілість зібраного матеріялу, що на 1163 сторінках охоплює аж 95 тисяч слів та 35 тисяч різних зворотів і фраз, тобто разом 130-тисячне лексичне багатство та таку саму кількість чудово дібраних англійських еквівалентів, які самі говорять не тільки за свою вартість, але також і за великий вклад праці тих, що для цієї справи посвятили довгі роки своєї енергії та труду. Та вартість цього словника лежить не тільки в кількості лексичного матеріялу, але також і в тому, що це — перший вичерпний словник, що його дала українська наука в вільному світі і цим виповнила ту прогалину, що її вже віддавна відчувала наша американська спільнота.

Правда, зараз після другої світової війни наша скитальська громада в Німеччині відчула при першій безпосередній зустрічі з американською армією потребу відвідного англійсько-українського та українсько-англійського словника. Цю потребу заспокоїли три невеличкі частини словника Лева-Верб'яного. Та завдання такого словника було дещо інше, як завдання і мета проф. Андрусишина. Словник Лева - Верб'яного був призначений тільки для українців, як їх перший посібник при безпосередній зустрічі з англомовним світом. Зовсім інше завдання має словник проф. Андрусишина і Крета. Цей словник, як колись українсько-німецький словник Кузелі-Рудницького, призначений передусім для чужинців, тобто для англомовного світу. Мета його, як зазначує проф. Андрусишин у своїм вступі, передати якнайкраще та якнайдоступніше в англійській мові багатий лексичний матеріял української мови, по змозі з усіх її ділянок. Словникові статті української частини подані тут в альфабетичному порядку і для наглядности завжди товстим друком. Крім того при кожному українському іменнику поданий граматичний його рід та форма родового відмінку однини, при прикметниках родові закінчення, а при дієсловах час та рід дієслова. Скрізь в українських текстах подані також наголоси, при чому в деяких словах є, навіть, по два наголоси. Англійські еквіваленти вибрані тут з літературної і розмовної англійської лексики з чітким застосуванням американської ортографії. При англійських відповідниках перше місце займають тут слова з загальним значенням, а щойно потім ідуть слова з специфічною семантикою та густо-часто з відповідними зворотами і фразами. Одним словом, якщо йде мова про англійську частину словника і його технічне опрацювання, то це дійсно зразкова праця.

Дещо інша справа з українським текстом, зокрема з проблемами та з відповідним добором українського лексичного матеріялу. Тут шановний автор цього словника, як сам подає в своїм вступі (ст. XXIV), взяв за основу не тільки т. зв. академічний правопис з 1928 року, але й правопис Академії Наук УССР з 1946 року. Крім того автор орієнтувався також і на словар української мови Б. Грінченка та на словники Голоскевича і Кузелі-Рудницького. Шкода, що автор не взяв до уваги ані Українського Правопису І. Зілинського, ані словників Ізюмова, О. Панейка, Лева-Верб'яного та, врешті, невеличкого правописного словника Я. Рудницького. Тоді, напевно, не знайшлися б у словнику такі „неправописні коники“, як, наприклад: авкціон, Адріятика, Альзас, алфавіт (ст. XXVII) — від. гр. „альфа-бета“, а не „алфа-віта“, анахтема зам. анатема, Аттіка (ст. II) поруч Арктика, Африка, тобто з тим самим — і — (здовженим), диякон поруч діялог, діяметр (ст. 187), що в них виступає те саме гр. „ді“, Афродіта з коренем — ди —, Ахіллес поруч Сократ, Софокль — з тим самим закінченням, Велз зам. правильного — Валія, вестибюл зам. вестибуль (з лат мови а не з нім.), ґеній і ґенерал зам. з лат. ґеній, ґенерал, але чомусь Ґолґота зам. Голгота, а далі: група поруч ґрупа, дантист поруч дентист, дирижер поруч диригент, еврика зам. правильного гр. „геврека“, егоцентричний зам. еґоцентричний (з лат.), Едуард і Екуадор поруч Едвард і Еквадор, Еллада поруч Геллада, енцефаліт зам. енкфаліт (з гр. кефале), знамено поруч знам'я, Картагена зам. Картаґена (з лат. основи Картаґін), Карл зам. Карло, Копенгаґен зам. Копенгаґа, Крит зам. Крета, колегія зам. колеґія, локатив поруч льокатив, Лувр поруч Лювр, Мефодій зам. властивого Методій, магнат і магістрат зам. маґнат маґістрат і т. п., миномет і минувати зам. міномет, мінувати, як мінерал, Ордань і Осафат зам. Йордан і Йосафат, пистоль зам. пістоль, пістолет, склероз і синтез поруч аналіза, Фрігія зам. Фриґія, Цірцея зам. Кірка, циприс зам. кипарис, цизальпійський зам. передальпійський, Цербер зам. Кербер і т. ін.

Очевидно, всі ці дрібні недоліки не зменшують в ніякому випадку величезної вартости цілости цього словника. Врештою їх можна буде виправити в другому виданні. Тоді також можна буде виправити або й усунути цілу низку маловідомих діялектизмів, що їх значення не знає й невеличка група наших мовознавців. Маю тут на думці такі слова, як, напр.: дьор, жилля, заділкуватий, закатний, закром, замаюсити, заступ, затушкати, зибком, зіпа, зопак, каланити, кеба, лотиль, отерхати, набалдаш, перекалка, перекат, поміс, риндя, русти, скиндяк, сонюга, хвайда, хиюра, чукати, чуні, шамати, щалиґан, і т. д.

Одночасно з тим треба було б у другому виданні цього словника усунути також цілу низку москалізмів, польонізмів та слів з інших чужих мов, які не прийнялися в українській лексиці, зокрема в українській літературній мові, як напр.: біскуп, взгляд, дуже, задосить, здрій, здуфалий, ззатилля, кропка, мгла, подворок, помянити, тобто пом'янути, родак, родачка улеглий, уплав, шибкий, Шкавронок, бокал, бутерброд, вірьовка, губком, тобто губернський комітет, брак, тобто весілля, забракований, завідський і заводський, запретити, кавеїн і кофеїн, керосин, литколегія, лозунг, оштрафувати, строк, табак, удобний, удирати, указ, шаховка, і т. і.

Хибним видається нам також означування таких літературних слів нашої мови, як габілітація, габілітуватися, заміт, інвазія, твердий знак „ір“ та зміст як західньо-українські вислови.

На всі ці недомагання і навіть подекуди дрібнички звертаємо нашу увагу тому, що хочемо, щоб той величезний вклад праці, що його вклали шановні автори, і та велика та цінна книга, над якою вони стільки років працювали, були якнайкращим вкладом і в українську та в американську культурну скарбницю.

В. Стецюк.

ПЛЯН ГЕНЕРАЛА САРНОФФА

(Продовження зі ст. 2-ої)

лер під час останньої війни, додає автор, — до об'єднання довкруги режиму, який вони ненавидять“. „Ми мусимо усвідомити собі, — продовжує автор, — що не світовий комунізм є знаряддям в російських руках, але Росія є знаряддям у руках світового комунізму. Багато разів Москва посвятила національні інтереси з уваги на світові революційні потреби. Це дає нам змогу апелювати також до російського патріотизму“. Немає найменшого сумніву, що вже в своєму пляні ген. Сарнофф апелює до російського „патріотизму“ (в його розумінні, бо в нашому — це апелювання до російського імперіялізму), бо говорячи про СССР він інакше не називає його, як Росія („Раша“), а народи СССР називає — „російськими народами“ („Рашен піпелс“), що є очевидним термінологічним нонсенсом.

Звичайно, в цій частині свого пляну, ген. Сарнофф не виявив цієї сміливости й оригінальности, що в його інших частинах. Ген. Сарнофф пішов за поглядами відомої в цій країні школи думання, яку дехто окреслює як русофільську („Першенство для Росії“ — „Раша ферст“). Це школа думання емігрантів з Росії, які не можуть усвідомити собі, що вони покинули свою батьківщину 25-50 років тому і що на цій батьківщині обставини корінно змінилися від того часу, коли вони її покинули. Цікаво, що коли не рахувати старих білоґвардійських зубрів з монархістичного табору, цю „школу думання“ репрезентують головно не-росіяни: Вейнбауми, Далліни, Соловейчікі, Абрамовичі, Лайонси. Навпаки, корінні росіяни, як, напр., Алексінскій, проф. Федотов, Бердяєв й багато інших репрезентують відмінні погляди. Вони російські патріоти, але вони вважають, що Росія може бути тільки тоді свобідна й вільна, коли вона позбудеться не тільки теперішнього московського протинародного режиму, але позбудеться свого імперіялістичного наслідства в постаті роздутої російської імперії. Вони гадають, що тільки тоді Росія зможе зажити в мирі й дружбі з сусідніми народами, що стане підставою для вільного розвитку й добробуту самого російського народу.

(Закінчення буде)

Лист до Редакції

У справі „Україна в сучасному і майбутньому“

Шановний Пане Редакторе!

В Вашому часописі з дня 3-го червня появилась статтяд-ра П. Стерча п. зг. „Україна в сучасному і майбутньому“ в якій її автор обговорюючи студійні дні в Шікаго пише, що в моїй доповіді „Соціяльна стратифікація в колгоспі“, я мав звернути увагу на факт, що в Совєтському Союзі „створено ряд каст (моє підкреслення) партійних, виробничих, адміністраційних та інших апаратчиків“. Очевидно, я такого твердження ніколи не зробив. Поняття „каста“ має своє дефінітивне значення, принайменше в соціології, якщо вже не в публіцистиці (див. напр.: P. Sorokin „Society, Culture and Personality“). Знаючи про це, я не міг ніколи твердити, що совєтські „апаратчики“ творять чи творили касти. До речі, в моїй доповіді я ні разу не вжив самого слова каста. Тому то д-р П. Стерчо приписує мені речі, про які я не згадував. Я звернув тільки увагу на факт, що в колгоспі зростає зрізничкування статусів та що формуються три суспільні верстви, які то різняться між собою економічно, соціяльно та культурно. Рівночасно з повищим процесом, можливості вертикальної мобільности зменшуються, т. зн., що звичайний колгоспник має набагато менші шанси, як напр., тому двадцять років, дістатись до вершка соціяльної піраміди.

Знову ж, щодо другої завваги д-ра П. Стерча про те, що „доповідач чомусь брав усі дані чужомовної літератури за „достовірні“, поминаючи цілковито праці, напр., українського вченого проф. Миколи Величківського“..., то мені більш як тяжко відгадати, що саме д-р П. Стерчо хотів сказати цією заввагою. Поперше, всі дані про заробітну платню в колгоспі я брав з совєтської літератури, а не з праць західньо - европейських та американських авторів. Крім того темою моєї доповіді не була заробітна платня колгоспників України. Врештою і так не можна робити будьяких далекойдучих висновків з статистичних даних, що їх совєти публікують про платню колгоспникам (навіть і тоді, якщоб хтось користав з зібраних даних проф. Величківського) — саме тому, що всі ці дані є не-репрезентативного характеру, а будучи такими вони мають тільки мінімальну статистичну вартість.

В додатку, як і дані з чужомовної літератури, як само і дані проф. Величківського і Кононенка походять з одного джерела совєтської преси і літератури.

Це значить, що питання достовірности даних з чужомовної літератури, про яке пише д-р П. Стерчо, кінцево зводиться до достовірности совєтських джерел, а не достовірности даних Юґова, Шварца, Віштока, Мора, Вучініна, Шлезінґера, Величківського, Кононенка. В такій формі заввага д-р П. Стерча ледве чи має якийнебудь сенс. Висновки поодиноких західньо-европейських і американських авторів відносно соціяльного зрізничкування я приймав більш як уважно, про що д-р Стерчо знає дуже добре. І так я не погоджувався з поглядами Шлезінґера, Товстера, Юґова, Янева щодо можливостей мобільности в колгоспі, як теж щодо характеру новостворених верств. Я вказав, що інференції Мора, Вімашева, Вучініча підтверджує після-сосинний розвиток в колгоспі. Розуміється, що збираючи дані верифікуючи їхню достовірність, я не звертав уваги на те, чи поодинокі автори писали російською, німецькою, англійською, українською мовами. Це тому, що не вважаю критеріями достовірности, чи недостовірности певних даних мовно-етнічний фактор.

Сам факт, що д-р Стерчо зв'язує „чужомовність“ з „достовірністю“ (та ще приписує її мені), вказує на ніщо інше як на те, що мій критик правдоподібно користується ттаким підходом у верифікації достовірности даних. Д-р Стерчо свідомий теж і того, що є набагато легше пригадати прізвища Величківського бі Кононенка, але неабияк тяжко вказати на конкретні праці повищих авторів, які стосувалися б до теми моєї доповіді.

Згадуючи про публікації д-ра Янева я не мав на меті висловлюватися про них цеповажно. Крім того я згадав працю д-ра Янева в контексті розподілу праць, що появились на цю тему на заході. Тому то, я висловлювався про працю д-ра Янева для того, щоб причислити її до одної з трьох груп.

Дискутанти проф. Каменецький та інші, які мали висловити ряд непогоджень з моїм підходом до проблеми, такого непогодження ніколи не висловлювали.

Передусім, мій „підхід до проблеми“ не був моїм, а тільки „підходом“ одного з провідних соціологів, Макса Вебера. Аналізуючи соціяльне зрізничкування в колгоспі, я користувався „концепційним апаратом“ Макса Вебера. Його морфологічні поняття були для мене „прожекторами“, з допомогою яких я аналізував й упорядковував факти...

Ніхто з дискутантів не критикував Макса Вебера. Один з згаданих дискутантів звернув увагу на експлуатацію, другий з них на інтензивність пересунення населення з села до міста і навпаки.

Немає сумніву, що в моїй доповіді було багато недомагань і тому можна і потрібно її критикувати. Та критика одначе, мусить бути доречною т. зн. вона мусить відноситись до теми доповіді. Сама критика для критики може найвище принести задоволення авторові критики, в жадному випадку не допоможе вияснити, питання зв'язані з совєтською дійсністю.

З глибокою пошаною

Володимир Нагірний.

КОМУНІКАТ НТШ В ЕВРОПІ

В СПРАВІ ПОЇЗДКИ Д-РА А. ФІҐОЛЯ ДО ЗДА И КАНАДИ

В період від червня до грудня 1954 представник нашого Товариства, д-р Атанас Фіґоль, відбув поїздку по скупченнях української еміґрації у ЗДА й Канаді, з метою поінформувати нашу заокеанську еміґрацію про умови праці НТШ в Европі та організувати допомогу для наукового осередку НТШ в Сарселі, Франція, і на видання другої (гаслової) частини „Енциклопедії Українознавства“ (ЕУ 2) зокрема.

Вернувшись, д-р А. Фіґоль склав вичерпне звідомлення з поїздки і, між іншим, зробив детальне розчислення із складених на його руки пожертв та подав списки декларацій на Патронат над науковим осередком у Сарселі та на фундації ЕУ 2. Виділ НТШ з признанням та подякою прийняв звідомлення свого представника з проведеної ним роботи і з почуттям глибокої вдячности заслухав його інформацій про прихильну поставу нашого заокеанського Громадянства до української науки та про вияви жертвенности на її підтримку. Всім жертводавцям вислано від НТШ індивідуальні подяки, а в міру розгортання допомогової акції, будуть вміщуватися на сторінках української преси списки складених датків.

В організації зустрічей з Громадянством нашому представникові допомагали майже всі українські установи, а зокрема видатну допомогу подали Український Конґресовий Комітет Америки, Комітет Українців Канади та Конференція Українських Пластових Організацій. Виділ НТШ, Сарсель, Франція, на своєму засіданні 21 травня ц. р. рішив висловити прилюдно цим комунікатом гарячу подяку всім Установам та Особам, які в будь який спосіб допомагали нашому представникові, і всім Жертводавцям за їхню матеріяльну допомогу на цілі нашого Товариства. Окрему подяку висловлює Виділ Патронатам над сарсельським науковим осередком та Фундаторам ЕУ 2.

Д-р А. Фіґоль виступав під час поїздки також як представник В-ва „Молоде Життя“ у Мюнхені, яке вже від кількох років співпрацює з НТШ як видавець його більших публікацій, в тому числі першої частини „Енциклопедії Українознавства“ (ЕУ 1), а тепер як видавець на спільний рахунок з НТШ другої (гаслової) частини Енциклопедії (ЕУ). В-во „Молоде Життя“ цілковито виконало всі свої зобов'язання супроти НТШ і ми почуваємо приємний обов'язок висловити наше вдоволення про вислідн дотеперішньої співпраці.

Поява двох перших зошитів ЕУ 2, на жаль, запізнилися через непередбачені редакційні й технічні труднощі. Прохаємо всіх Вельмишановних Передплатників та Жертводавців — Фундаторів ЕУ 2 вибачення за це спізнення й повідомляємо, що здані вже до друку перші два зошити, які повинні появитися восени цього року. Так само докладаємо всіх зусиль, щоб запевнити безперебійність появи дальших випусків.

Сарсель, 31 травня 1955.

За Виділ НТШ, Сарсель, Франція:

(—) доц. д-р **Володимир Янів**, секретар;

(—) проф. д-р **Володимир Кубійович**, голова.

Спорт

ЛЕВИ — СЛОВАКС 4:1 (3:1).

Леви: Касіян, Зарицький, Мелешко, Пундор, Андрушко, Ляхів, Банах, Куцан, Стахровський, Куляс, Маркевич, (Гладкий, Білинський).

Чергові мистецькі змагання зі сильною словацькою дружиною в Шикаго, Ілл. принесли Левам цілком заслужено дві цінні точки. В 1-й півгрі Леви, граючи проти вітру, застосували тактику приземної гри, скорими короткими подачами підходять під ворота противника і вже в другій хвилині гри Маркевич здобуває провадження. В три хвилині пізніше Куцан з подачі Банаха здобуває другі ворота. Словаки, з допомогою досить сильного вітру, граючи високими довгими подачами, зачинають підходити під ворота Левів і на 22-ій хвилині гри за настрілену руку суддя диктує вільний коп, а що його, по відбитті від муру Левів, лівий півкрайник противника заміняє на ворота. У дальшій грі Леви, короткими приземними подачами і скорим стартом до м'яча, щораз частіше підходять під ворота противника і на 34-ій хвилині Куцан підносить вислід до третіх воріт першої півгри.

Друга півгра, поза спорадичними випадами словаків, цілковито належить Левам і тільки завдяки знаменитому воротареві противника і надто комбінаційній грі нападу Левів під воротами, рятує словаків від втрати кількох воріт. Щойно в 89 хв. гри, Куцан гострим далеким стрілом під поперечку здобуває найкращі ворота гри й устійнює вислід змагань.

У передматчі резерва Левів перемогла резерву Словакс 6:1. Ворота для Левів здобули: Мицавка 3. Соколгорський 2. Борисевич 1.

І. Гоф.

Хроніка українського життя

УКРАЇНЕЦЬ ПЕРЕМОЖЦЕМ У ПЕРЕГОНАХ НАКОЛЕСНИКІВ У ФРАНЦІЇ

У перегонах наколесників, які відбувалися 8 травня в Труїляс к. Перпіньяну, в півд. Франції, при участі 25 найкращих змагунів на трасі 95 км., велику нагороду та китицю квітів здобув молодий українець Гр. Павлюк, проїхавши трасу у часі 2 год. 27 хв.

ПОМЕР ВИЗНАЧНИЙ ОСВІТНІЙ ДІЯЧ ІВАН ЛИЛИК

В Мюнхені 9 травня помер визначний освітній діяч, колишній голова учительської організації „Взаємна Поміч" у Львові, Іван Лилик на 77 році життя. Він жив в різних таборах в Німеччині, і свого віку дожив у домі для старців у Мюнхені. З Покійним зійшла в могилу одна з видатніших постатей західньо - українського народного учительства між двома Світовими війнами. Він розгортав свою діяльність і досяг найбільших успіхів в тому часі, коли ворожа польська влада докладала всіх старань, щоб знищити українське шкільництво, а українську дітвору спольонізувати. Проти цих ворожих намагань стало на відсіч все українське вчительство, зорганізоване в сильній професійній організації „Взаємна поміч українського вчительства" (ок. 3,000 членів). На чолі тієї організації стояв кілька років Покійний і під його керівництвом „Взаємна поміч" досягла не тільки широкого організаційного розросту, але також стала сильною економічною базою для українських вчителів.

Після нього залишилася його дружина, бо його сина вивезли большевики, і не знати, де і чи живе ще він.

● **Чотири студенти** Єйлського університету, які є редакторами студентського часопису, відбудуть 10-тижневу подорож по Европі й Азії, під час якої хочуть причинитися до зрозуміння цивілізації народів Близького Сходу та Південної Азії.

ВСЯЧИНА

МАЮТЬ ВИКИНУТИ З МІСЬКИХ МЕШКАНЬ 6,700 ОСІБ

Управа міських мешкань в Ню Йорку повідомляє, що 24 червня мають викинути з цих мешкань 6,700 осіб, бо ці будинки побудовані за допомогою федеральних грошей, і всі мешканці повинні підписати заяви льояльности. 23,000 мешканців цих будинків підписали вже ці заяви, а решта досі цього не зробила, і тому 24 червня почнеться їх висилення. Такі заяви треба підписувати що три роки.

ФОРТ ОНТЕРІО ВІДЗНАЧАЄ СВОЄ 200-РІЧЧЯ

З Освіґо, Н. Й., повідомляють, що Форт Онтеріо 14 червня цього року відзначає 200-річчя свого існування. Цей форт побудували англійці в 1755 році, і він був важним пунктом в торгівлі футрами з Канадою. Він грав важливу ролю в війнах проти індіян, французів і проти англійців під час визвольної війни, які відступили його урядові ЗДА аж в 1796 році. Його залишив федеральний уряд після другої світової війни, і тепер він є власністю департаменту виховання Нюйоркського стейту.

АНГЛІЙСЬКИЙ ВЧЕНИЙ ВІДНАЙШОВ ШЛЯХ ГАННІБАЛЯ ЧЕРЕЗ АЛЬПИ

Директор Природничо - Історичного Музею в Лондоні сер Гейвін де Вір твердить, що йому вдалося віднайти клясичний шлях, яким картагенський полководець Ганнібаль ішов з Еспанії через Альпи до Італії, ведучи з собою 37 бойових слонів. Цей вчений працював над цим питанням 25 років, засягаючи рад від географів, кліматологів, ботаніків, зоологів і знавців старинних монет. З істориків він користувався Лівієм і Полібієм. Римляни не могли навіть припустити, щоб Ганнібаль міг пройти через Альпи з 26,000 армією, в якій була піхота, кавалерія і слони. Цей похід відбувся в 218 році перед народженням Христа.

ЛЮДИ З УНІВЕРСИТЕТСЬКОЮ ОСВІТОЮ МАЮТЬ ЗАМАЛО ДІТЕЙ

Д-р Клярене Дж. Гембел і пані Бетті Ю. Кіббі запитували 29,494 осіб, які в 1945 році закінчили високі студії в 178 університетах і каледжах про число їхніх дітей. На основі цих запитів вони ствердили, що хоч тепер ця категорія людей має більше дітей від тих, які закінчили такі самі студії в 1935 році, то все ж таки те число дітей в них замале, щоб ця група населення могла збільшатися. Найбільший приріст був у тих абсольвентів, які закінчили два моронські каледжі — 3.19 дітей на кожну особу з високою освітою, на другому місці стоять абсольвенти і абсольвентки католицьких каледжів (2.62 дітей), а після того йдуть протестантські, приватні й урядові каледжі й університети.

. Читайте „Свободу"!

ІЗ ДНІВ РЕВОЛЬТИ В АРГЕНТИНІ

Горять авта й автобуси коло збомбардованої повстанцями резиденції президента Перона.

Гуверова Комісія пропонує заощадити на видатках 4 більйони долярів

Вашинґтон. — Комісія для Реорганізації Виконної Частини Уряду, що її очолює бувший президент Герберт Гувер, предложила програму бюджетової реформи, згідно з якою федеральний уряд міг би заощадити річно чотири більйони долярів. Ця комісія пропонує прийняти в бюджеті приватні методи підприємців в контролі федеральних видатків. Бюджетове бюро, на думку цієї комісії, повинно мати більшу владу і більше число урядовців, які були б краще вишколені до сповнювання своєї праці, головним чином при контролі бюджетових видатків. Гуверова Комісія пропонує зорганізувати окремий Рахунковий Уряд, який проектував би всі бюджетові видатки для окремих урядових аґенцій. Дотеперішній спосіб контролі не дозволяє відповідно контролювати ті суми, які були призначені в бюджеті одного року, але їх не видали в тому році, і їх перенесено на інший рік (наприкл. будова корабля, яка триває два-три роки). Комісія пропонує, щоб ці невидані окремими аґенціями видатки Конґрес анулював. На майбутнє Конґрес мав би в бюджеті призначувати тільки такі суми, які треба і можна видати в бюджетовому році.

Сенат ратифікував договір із Австрією

Вашинґтон. — Сенат більшістю 63-ох до 3-ох голосів дня 17 червня ратифікував договір із Австрією, який робить Австрію незалежною державою та дозволяє їй бути озброєною, але невтральною країною в центрі Европи. Цей договір після сетнатської ратифікації йде до підпису президента, і після того він стане законом. Вислід голосування свідчить про те, що щораз більше зменшується права опозиція в Республіканській Партії проти закордонної політики президента Айзенгавера, який хотів би шляхом переговорів вирішити всі спірні досі питання з СССР. Три голоси проти ратифікації віддали сенатори, — члени правої опозиції: Джозеф МекКарті, Вільям Е. Дженнер та Дж. В. Мелон. За ратифікацію голосували: 35 демократів та 28 республіканців. Державний секретар Джан Фостер Доллес просив про швидку ратифікацію договору з Австрією, який вже ратифікували Совєти та Австрія. Франція та Англія мають його незабаром ратифікувати.

Адольф Гойзінґер очолює військовий відділ німецького міністерства оборони

Бонн, Німеччина. — Західньо - німецький уряд проголосив імена цілого ряду осіб, які мають очолювати творене тепер міністерство оборони. Найважливіший пост у тому міністерстві, пост шефа військового відділу, дістав Адольф Гойзінґер, який в ранзі генерала був операційним шефом у Верховному Командуванні німецької Вермахт під час Другої Світової Війни. Заступником Гойзінґера найменований Гельмут Лсґелср, теж бувший генерал німецької Вермахт.

Китайські червоні відкрили нову „змову"

Токіо. — Комуно-китайська радіовисильня в Пейпінґу повідомила, що в червоному Китаї відкрито закроєну на найширшу скалю націоналістичну „контрреволюційну змову". В повідомленні сказано, що змовникам пощастило проникнути в ряди не тільки „проґресивних" людей, але й самої комуністичної партії та вести свою контрреволюційну роботу всіми засобами, зокрема в ділянці літератури, мистецтва і взагалі культури. Переведено ряд арештувань, але не подано подробиць. Провідником тієї „контрреволюції" мав бути письменник Ґу Фенґ.

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ УНС

БОСТОН, МАСС. — Піврічні збори Т-ва ім. Є. Коновальця Відд. 238 відбудуться в неділю, 26-го червня, зараз по Службі Божій, в залі Укр. Прав. Церкви 136 Arlington St. На ці збори повинні явитись масово, бо є важні і корисні справи для усіх, тепер і на будуче. Всі члени повинні познайомитися з усіма точками, які будуть предложені на зборах до вирішення, справа поїздки на Союзівку, прийняття старих членів на постійно на Союзівку, та інші важні точки нашого Відділу. Буде присутній Гол. Радний Н. Давискиба, який звітуватиме з річного засідання УНСоюзу. Буде роздача дивіденди усім членам, які належать до УНС від 1952 р. Хто ще не є в УНСоюзі повинен негайно вписатися. — П. Мороз, предс.; П. Попович, Кас., С. Сілінський, секр.

ШИКАГО, ІЛЛ. — Т-во св. Богородиці Відд. 33 повідомляє своїх членів, що важні збори відбудуться в суботу, 25-го червня, о год. 7:30 веч., в церковній залі при 92-ій і Авалон вул. Проситься всіх членів прибути бо є важні справи до полагодження — З. Оріх, секр.

ШИКАГО, ІЛЛ. — Відд. 176 ім. Т. Шевченка, повідомляє воїх членів, що піврічні збори відбудуться в суботу, 25 червня, в церковній залі св. Петро і Павла при 92 вулиці і Авалон. Присутність всіх членів обов'язкова, бо є багато справ до полагодження. — С. Зелінка, пр.; С. Округ, секр.

ЧЛЕНСТВО В УКРАЇНСЬКОМУ НАРОДНОМУ СОЮЗІ, ЦЕ ВАШ НАЦІОНАЛЬНИЙ ОБОВ'ЯЗОК І ОСОБИСТИЙ ІНТЕРЕС! ВСТУПАЙТЕ В ЧЛЕНИ У. Н. СОЮЗУ!

В середу, 8-го червня 1955 упокоївся в Бозі по короткій і важкій недузі в 74 р. життя прийнявши Найсвятіші Тайни

бл. п. ЗЕНОН ДРИМАЛИК

бувший активний капітан австрійської армії і отаман Української Галицької Армії (бриґада в Дойч-Ґабель), про що сповіщають Друзів, Товаришів і Знайомих Покійного

горем прибиті
Марія, дружина; Мирослава і Володимир Шевчики, донька і зять; Роман і Іванна, внуки.

Похорон відбувся 10-го червня в Лорейн, О.

Посмертна Згадка

ТЕКЛЯ ОЛЕНЯК, членка С-ва Благовіщення, Відд. 125 УНСоюзу в Шикаґо, Ілл., померла 28-го травня 1955 р. проживши 76 років. Покійна родилася в селі Костерівці, пов. Сянок. До УНСоюзу вступила 1913. Полишила в смутку дві дочки, внуки і правнуки. Похорон відбувся при участі Родини, Членів С-ва і Знайомих з церкви св. о. Николая. — В. Їй П.!

І. Подола, секр.

ТАРЗАН, ч.3483. Протиатака.

Хмара списів поцілила з великою силою. Один слон похилився вперед...

Але другий не виявив такого доброго знаку, бо жаден спис не пробив його серця!

Дико трублячи, великий самець кидав своїми малими очима довкруги. Нарешті він знайшов спричинця своєї рани. З пронизливим риком він рушив на відступаючих воїнів.